

MAA- JA VESIRAKENNUS- ALAN NÄKYMÄT 2/2008

Tekijä Toimeksianto	VTT Maarakennusalan neuvottelukunta MANK ry Liikenne- ja viestintäministeriö
Lisätietoja	Eero Nippala, puh. 040 546 0174 Terttu Vainio, puh. 040 508 0983 Mikko Vihermäki MANK ry, puh. 040 740 0119 etunimi.sukunimi@ruukki.com
ISSN	1237 - 0231
Kannen valokuva	©Tiehallinto Kehä I Leppävaara Raportin graafeja lainattaessa lähde mainittava; VTT, MVR-suhdanteet syksy 2008
Kopiointi	VTT

ALKUSANAT

Tämä 25. infra-alan suhdanteita ja tulevaisuuden näkymiä käsittelevä raportti on laadittu VTT:n ja Tampereen ammattikorkeakoulun (TAMK) yhteistyönä syyskuussa 2008. Raportin ovat laatineet Terttu Vainio (VTT), Eero Nippala (TAMK), Pekka Tienhaara (VTT) ja Harri Nuutila (VTT).

Raportissa on käsitelty maa- ja vesirakentamisen tilannetta syksyllä 2008 ja näkymiä vuodelle 2009. Ensimmäistä kertaa suhdannenäkymiä tarkasteltiin myös alueellisesti. Raportti perustuu kyselyihin sekä VTT:n suhdanneasiantuntijoiden näkemyksiin alan tilanteesta. Infra-alan liiketoimintaympäristön kehitykseen liittyvä kysely on suunnattu rakennuttajille, suunnittelijoille ja urakoitsijoille. Urakoitsijoiden kyselyn on tehnyt Elinkeinoelämän keskusliitto EK. Kaikille vastaajille suuret kiitokset.

Raportin ovat rahoittaneet Maarakennusalan neuvottelukunta MANK ja liikenne- ja viestintäministeriö. Maa- ja vesirakennusalan suhdanteiden seurannan järjestäminen ja niistä tiedottaminen on yksi MANK:n keskeinen tehtävä. Liikenne- ja viestintäministeriö vastaa ylimpänä viranomaisena mm. infra-alan toimintaedellytysten ja toiminnan kehittämisestä.

SYYSKUUSSA 2008

Terttu Vainio
VTT

Eero Nippala
TAMK

MAA- JA VESIRAKENNUSALAN NÄKYMÄT 2/2008

ALKUSANAT	1
MAA- JA VESIRAKENNUSALAN NÄKYMÄT 2/2008	
Talouden kehitystä vaivaa epävarmuus.....	3
Euroopassa panostetaan kilpailukykyyn	3
Pohjoismaista rakentaa eniten Ruotsi	3
Suomen maa- ja vesirakentamisessa suhdannekäännö 5	5
Talonrakentamisen kasvu on taittunut	5
Maarakennusalan kustannukset nousivat vuodessa 9,6 prosenttia	
RAKENNUTTAJAT.....	6
SUUNNITTELIJAT	8
URAKOINTI	10
ALUEELLINEN TILANNE	12
YHTEENVETO.....	15

Talouden kehitystä vaivaa epävarmuus

Maailmantalouden näkymät ovat muuttuneet oleellisesti heikommiksi kuluvan vuoden edetessä. Yli neljän prosentin kasvuvauhdin ennakoidaan hidastuvan kolmen prosentin tasolle vuonna 2008 ja sen alle vuonna 2009. Inflaatio on kiihtynyt öljyn ja ruuan hintojen nousun takia. Globaalin talouden kehitys on kahtiajakoinen. Kehittyvissä talouksissa, kuten Kiinassa ja Intiassa kasvu jatkuu vahvana hidastumisestaan huolimatta, Venäjän taloudelle öljyn hinnan lasku luo epävarmuutta. Kehittyneiden talouksien näkymiä varjostavat mm. USA:n rahoitusmarkkinoiden heijastusvaikutukset.

Euroalueella inflaatio on kiihtynyt 3–4,5 prosenttiin. Se ja vahva euro yhdessä maailmantalouden kasvun hidastumisen kanssa rasittaa Euroopan kehittymistä. Euroalueen talouden kasvun arvioidaan olevan 1–1,5 prosenttia vuonna 2008 ja 0,5–1,5 prosenttia vuonna 2009. Myös Suomessa hyvä talouskehitys on viime kuukausina alkanut kääntyä vaisumaksi. Kasvun ennakoidaan hidastuvan selvästi viime vuosien vauhdista, mutta jatkuvan silti vahvempana kuin länsimaissa keskimäärin. Kuluvana vuonna BKT:n ennakoidaan kasvavan 2–2,5 prosenttia. Vuoden 2009 uusimmat ennusteet ovat nyt 1–1,5 prosentin tuntumassa.

Euroopassa panostetaan kilpailukykyyn

Vuoteen 2005 maa- ja vesirakentaminen Euroopassa kasvoi noin prosentin vuosivauhdilla. Useiden tekijöiden summana maa- ja vesirakentaminen on vilkastunut, vuosikasvu on noussut 3–4 prosenttiin. Kasvun taustalta löytyy muun muassa kansallisia infrastruktuurihjoelmia, uusia rata- ja raideliikenneyhteyksiä, mittavia tunneli- ja siltaprojekteja sekä tulevat jalkapallon EM kisat ja Lontoon olympialaiset vuonna 2012.

Vuosina 2009 ja 2010 maa- ja vesirakentamisen kasvun arvioidaan olevan noin 3,5 prosenttia. Itäisessä Euroopassa kasvu ilmoite-

taan kaksinumeroisin lukemin. Maa- ja vesirakentaminen tulee kasvamaan monissa maissa bruttokansantuotetta enemmän eli olemaan talouden kasvua ylläpitävä toimiala ja dynaamisin rakentamisen sektori Euroopassa Maa- ja vesirakentamista rasittaa materiaalien hintojen nousu sekä työvoimapula.

Lähes 60 prosenttia Euroopan maa- ja vesirakentamiseen sijoitetuista varoista (200 miljardia euroa vuonna 2008) käytetään liikenneverkostojen rakentamiseen, suurin osa (noin 35 prosenttia) teiden rakentamiseen ja korjaamiseen. Rataverkoston rakentamisen osuus on kasvanut 25 prosenttiin. Infrastruktuuri-investoinnit tulevat kasvamaan lähivuosina 4–5 prosentin vuosivauhdilla. Kasvu pitää yllä monissa maissa yhteisen väyläverkoston (Trans-European Network) rakentamisen. Väylien ja verkostojen kunnossapito ja korjaaminen on Euroopassa riittämätöntä.

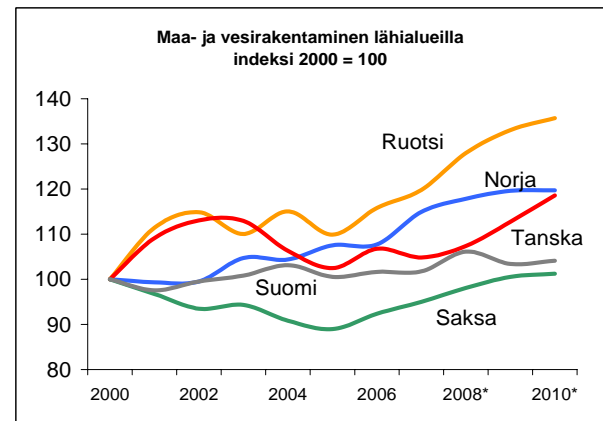
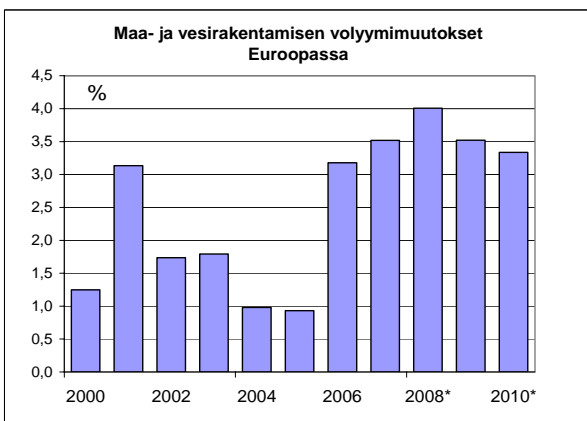
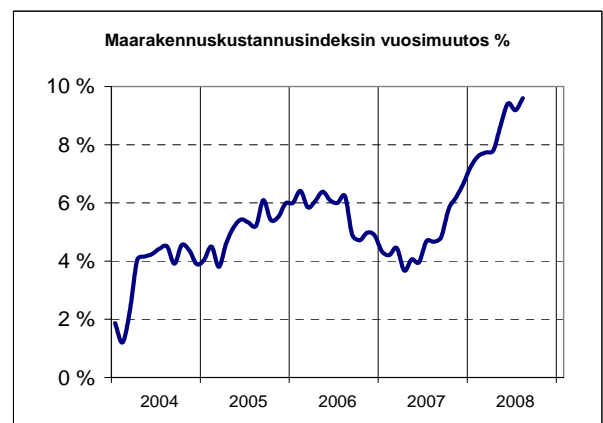
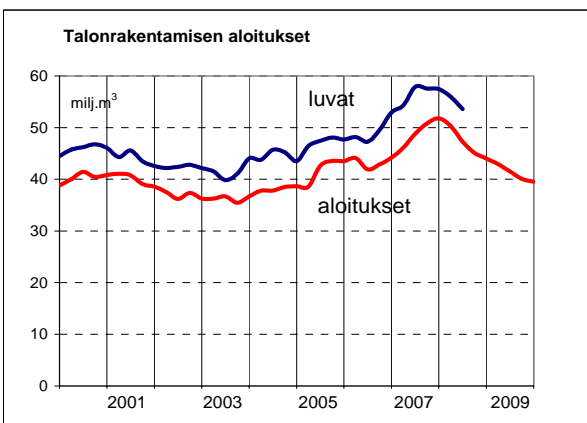
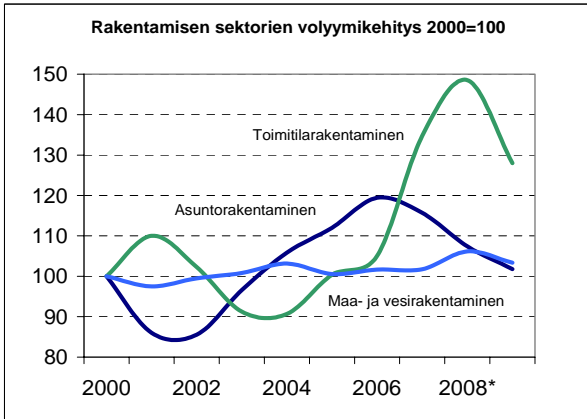
Energia- ja vesirakentamisen investointien osuus on 22 prosenttia Euroopan maa- ja vesirakentamisesta. Energiainvestoinneissa näkyy erityisesti pyrkimys uusiutuvien energialähteiden käyttöön. Vesirakentamisessa korostuvat olemassa olevien verkostojen korjaaminen ja korvaaminen sekä puhtaan veden saatavuuden turvaaminen. Tietoliikenneverkostoinvestoinnit ovat laskussa.

Pohjoismaista rakentaa eniten Ruotsi

Pohjoismaiden osuus Euroopan maa- ja vesirakennusmarkkinoista on noin kahdeksan prosenttia, 26 miljardia euroa. Pohjoismaista Ruotsi panostaa ja lisää eniten panostuksiaan maa- ja vesirakentamisen kaikkiin sektoreihin. Energiainvestoinneissa kohteena ovat erityisesti kaukolämpö ja tuulivoima.

Tanskassa maa- ja vesirakentamista on ylläpitänyt investoinnit energiantuotantoon. Lähivuosina ollaan aloittamassa monia mittavia väylähankkeita. Ennustejaksolle (2010) osuu Tanskan ja Saksan yhdistävän Fehrmanin sillan rakennustöiden aloittaminen.

MAA- JA VESIRAKENNUSALAN NÄKYMÄT 2/2008

Lähteet: Tilastokeskus, Euroconstruct, VTT

MAA- JA VESIRAKENNUSALAN NÄKYMÄT 2/2008

MVR tuotannon määrän muutos % verrattuna edelliseen vuoteen	2005 %	2006 %	2007 %	2008 %	2009 %
yhteensä	-3	1	0	3	-3
investoinnit	-3	3	0	4	-4
kunnossapito	-2	-2	-1	1	1

Norjassa on panostettu ja panostetaan vuoteen 2010 saakka erityisesti raideliikenteseen, tieinvestointeja on ollut vähän. Jatkossa Norjan maa- ja vesirakentamista tulevat ylläpitämään mm. investoinnit vesivoimaan ja sähköverkkoon.

Maa- ja vesirakentaminen Suomessa

Maa- ja vesirakentaminen on syksyllä 2008 viikasta vaikka monta suurta hanketta on päättymässä lähiaikoina. Uusia hankkeita on lähdössä liikkeelle, mutta niissä töiden painopiste osuu vasta 2010 puolelle, joten 2009 infrainvestoinnit supistuvat.

Maa- ja vesirakentamisen arvon vuonna 2008 ennakoidaan olevan 5,5 miljardia euroa. Siitä väyläinvestointien osuus on puolet, mikä on vähemmän kuin Euroopassa keskimäärin. Maa- ja vesirakentamisen volyymin kasvu tulee väylärakentamisesta, niistä erityisesti ratarakentamisesta (+30 prosenttia vuonna 2008). Supistuvia sektoreita ovat vuonna 2008 vesi-, energia- ja tietoliikenneverkostojen rakentaminen.

Vuonna 2009 lähes kaikkien maa- ja vesirakentamisen sektoreiden volyymi laskee. Eniten laskee satamarakentaminen (-40 prosenttia).

Maa- ja vesirakentamisen kanssa samoja urakoitsijoita työllistävät talonrakentamisen pohjatyöt, kiinteistöjen ulkohoito sekä kaivosteollisuus. Näiden töiden volyymin ei lueta mukaan maa- ja vesirakentamisen arvoon. Työt näkyvät urakoitsijoiden liiketoiminnassa sekä vahvasti alueellisissa suhdanteissa, koska tyypillisesti kaivoksen avaaminen tuotantokäyttöön vaatii liikenneyhteyksien rakentamista.

Metallien maailmanmarkkinahintojen nousu on herättänyt uudelleen kiinnostuksen kaivosteollisuuteen Suomessa.

Talonrakentamisen kasvu on taittunut

Talonrakentamisen suhdannetilanne on Suomessa edelleen kohtuullisen hyvä mutta muuttumassa. Kuluvana vuonna (2008) aloitetaan uusia rakennuksia tilavuudella mitattuna 15 prosenttia vähemmän edellisvuonna. Vuonna 2009 sama suunta jatkuu ja aloitukset vähentyvät vielä 10 prosenttia.

Talonrakentamisen pohjatyöt ovat noin viidennes maarakennusurakoitsijoiden työkanasta. 15 prosentin lasku talonrakentamisen aloitusmäärissä merkitsee maa- ja vesirakentajille 3 prosentin pudotusta. Urakoitsijoiden näkökulmasta tämä pudotus syö kokonaan vuoden 2008 maa- ja vesirakentamisen volyymin kasvun. Ensi vuonna edelleen vähentyvä talonrakentaminen pudottaa urakoitsijoiden kannalta vuoden 2009 volyymin laskun -5 prosenttiin.

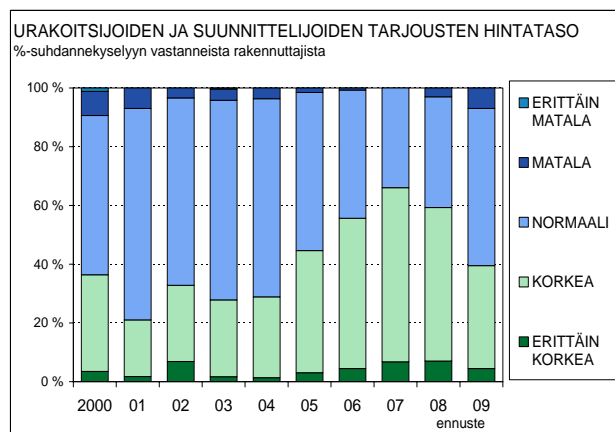
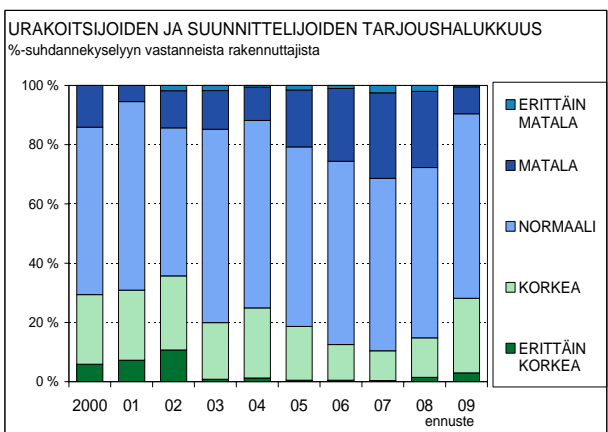
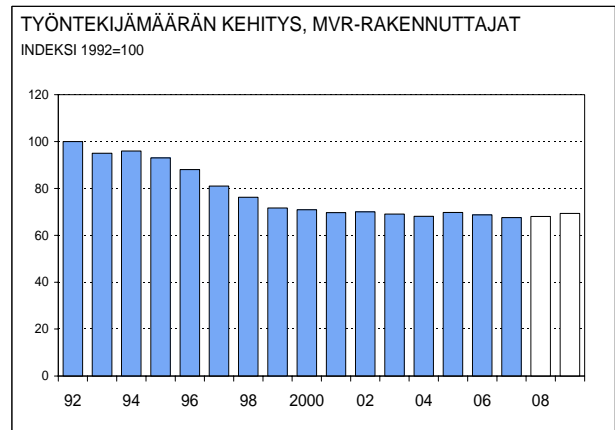
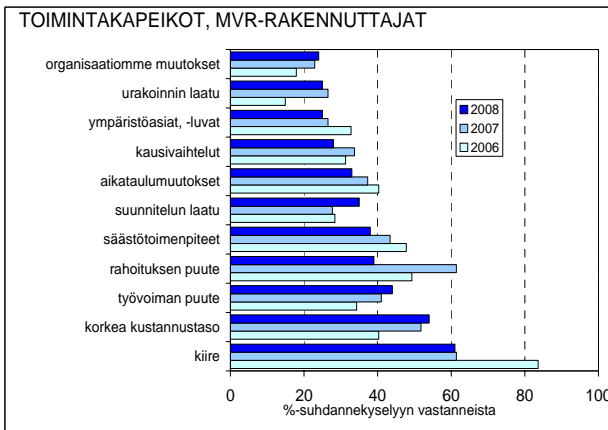
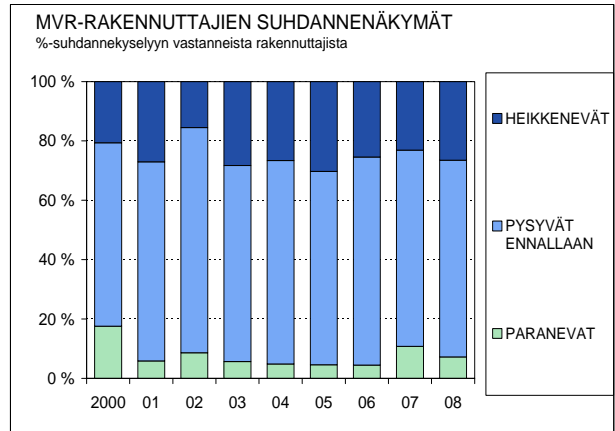
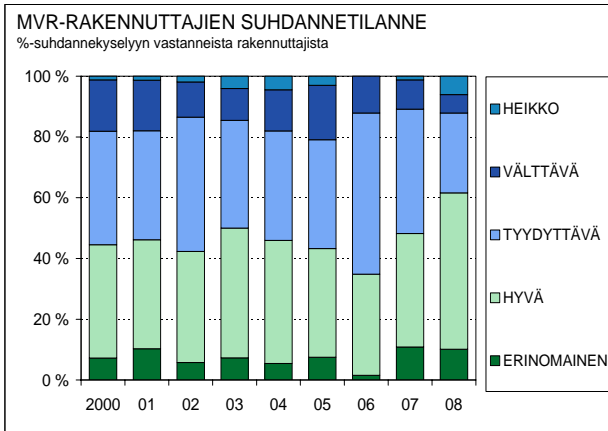
Maarakennusalan kustannukset nousivat vuodessa 9,6 prosenttia

Maarakennusalan kustannukset nousivat 9,6 prosenttia vuoden 2007 elokuusta vuoden 2008 elokuuhun. Kustannusten vuosimuutos vaihteli työlajeittain pohjarakennustöiden 7,2 prosentista päällystystöiden 17,7 prosenttiin.

Kokonaisindeksin nousuun vaikuttivat erityisesti materiaalien kallistuminen ja oman kaluston kustannusten kasvu. Materiaalikustannusten nousuun vaikutti etenkin bitumien sekä metallituotteiden kallistuminen. Oman kaluston kustannuksiin vaikuttivat varsinkin polttoaineiden kallistuminen ja korkokustannusten kasvu.

MAA- JA VESIRAKENNUSALAN NÄKYMÄT 2/2008

MVR – RAKENNUTTAJAT

Lähde: Suhdannekysely 2008, syyskuu

MAA- JA VESIRAKENNUSALAN NÄKYMÄT 2/2008

MVR – RAKENNUTTAJAT

Maa- ja vesirakennusalan rakennuttajien **suhdannetilanne** on syksyllä 2008 hyvä. Tilanteen näkee vähintään hyvänä 61 prosenttia vastaajista (2007: 48%). Heikkona tai välttävänä tilanteen näkee noin 11 prosenttia vastaajista (2007: 13%). Tilanne on suhdannekyselyn paras.

Suhdanneodotukset seuraavalle vuodelle (2009) ovat parantuneet viime vuodesta. Viime vuosien tapaan valtaosa ennakoii hyvän suhdannetilanteen jatkuvan 2009, vain 4 prosenttia vastaajista ennakoii tilanteen heikenevän 2009.

Rakennuttajat arvioivat rakennuttamiensa **töiden määrän** lisääntyvän lähes 30 prosenttia vuonna 2008 ja edelleen 3 prosenttia vuonna 2009. Vuonna 2008 kasvua tulee kaikkien eri sektoreiden työkannasta, prosentuaalisesti eniten kasvavat investoinnit vesihuoltoon ja ratarakentamiseen. Rakennuttajien uudisrakennustöistä **yksityiset urakoitsijat** tekivät 2008 noin 62 prosenttia. Ylläpito- ja kunnossapitotöistä yksityiset tekivät 2008 noin 46 prosenttia. Yksityisten osuus on edelleen kasvamassa.

Urakoitsijoiden ja suunnittelijoiden **tarjoushalukkuus** on edelleen kasvussa. Käänte tapahtui 2007. Vuosina 2001–2005 tarjoushalukkuutta korkeaksi arvioijien määrä oli noin 30 prosenttia. Vuonna 2007 määrä oli enää 10 prosenttia. Vuonna 2008 syksyllä palattiin jo 2000-luvun alun tasolle tarjoushalukkuudessa. Hoitotöiden tarjoushalukkuus on kasvanut eniten. Rakentamistöiden tarjoushalukkuuden saldoluku syksyllä 2008 on +15 ja hoitotöissä + 26. Suunnittelijoiden tarjoushalukkuus vuonna 2008 syksyllä on myös kasvanut ja saldoluku on + 11 (2007: +4).

Tarjousten hintataso suunnittelussa on rakennuttajien mielestä ollut korkea. Syksyllä 2008 suunnittelutarjouksia piti edelleen korkeana tai erittäin korkeana 54 prosenttia (2007: 51%). Hintatason nousu on kuitenkin pysähtynyt suunnittelusektorilla rakennuttajien mielestä. Syksyllä 2008 kyselyn mukaan urakoinnissa tarjousten hintatason saldoluku oli noin +59 (2007: +59) ja vuodelle 2009 en-

nakoidaan +23. Urakoinnin saldoluvun ennakoitaan 2009 puolella putoavan siis reilusti.

Vastanneiden rakennuttajien palveluksessa oleva **työntekijämäärä** oli 2008 lähes 3 000. Työntekijämäärä kasvaa vuonna 2008 0,7 prosentilla. Vuodelle 2009 ennakoitaan poikkeuksellisesti lähes 2 prosentin henkilöstömäärän kasvua.

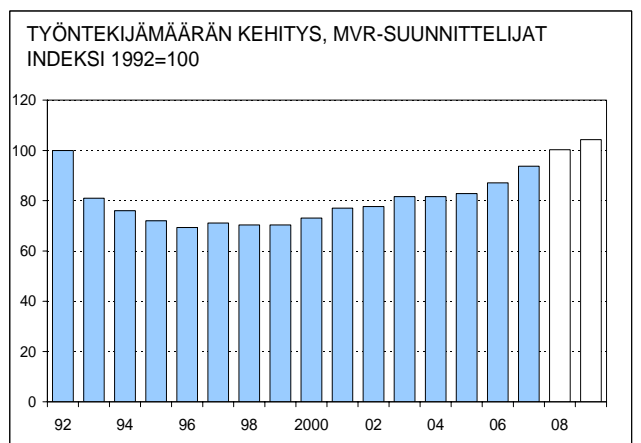
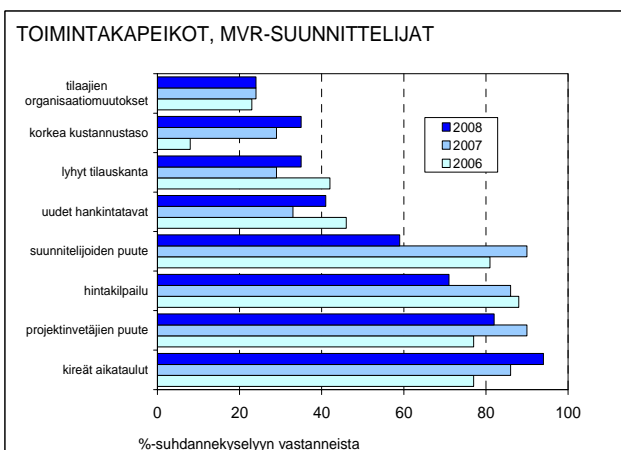
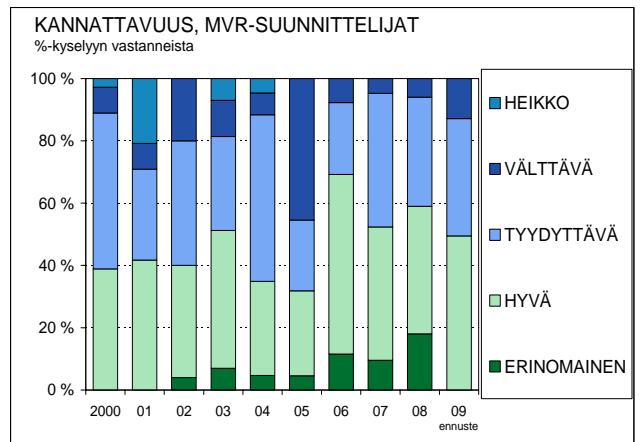
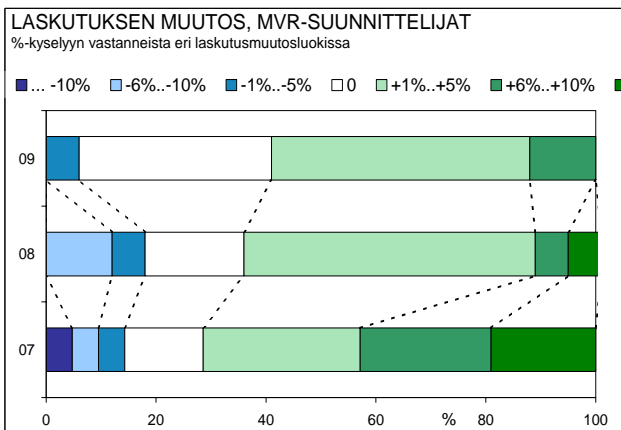
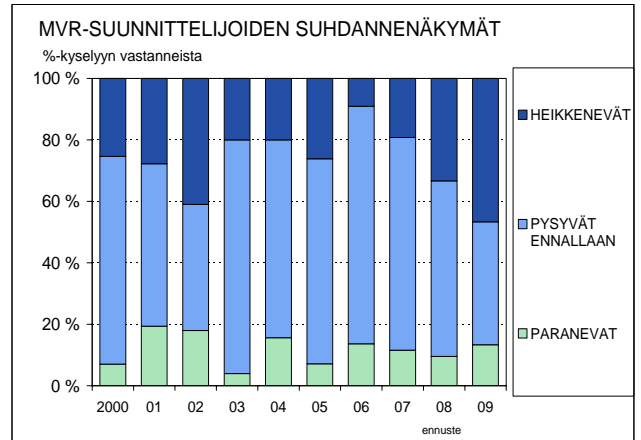
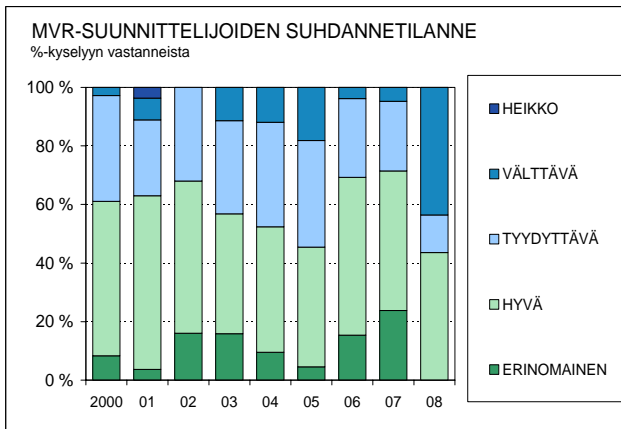
Alan ongelmina syksyllä 2008 korostuivat edelleen kiire ja työvoiman puute. Parina viime vuonna on korostunut myös korkea kustannustaso. Seuraaviksi suurimpia ongelmia ovat rahoituksen puute ja säästötoimenpiteet (lähes 40%). Suunnittelun laatu, kausivaihtelut ja aikataulumuutokset ovat ongelmina noin 30–35 prosentilla vastaajista.

Vuoteen 2012 ongelmina tuotiin esille monelta kantilta pula ammattitaitoisesta työvoimasta (suunnittelijat, urakoitsijat, hitsaajat, eläkkeelle jäävien korvaaminen nuoremmilla työntekijöillä, kilpailu samoista henkilöistä yritysten kanssa, palkkaus). Rahavirtaan liittyvinä ongelmina mainittiin panoshintojen nousu ja rahoitusongelmat, erityisesti kunnossapidon rahoitus. Hallinnollisia ongelmia ovat erilaiset organisaatiomuutokset, kuten kuntien sisäiset järjestelyt, kuntaliitokset sekä aluehallinnon kehityshankkeet ALLU ja ELLU. Myös ympäristöhallinnon vaatimuksia, hidasta päätöksentekoa ja laatua pidettiin ongelmallisina. Ilmastonmuutoksen odotti tuovan ongelmia vain yksi vastaaja.

Rakennuttajakyselyyn vastasi 85 maa- ja vesirakennusalan rakennuttajaa. Vastaajien rakennuttamien rakennustöiden arvo on vuonna 2008 noin 1.4 mrd euroa.

MAA- JA VESIRAKENNUSALAN NÄKYMÄT 2/2008

MVR – SUUNNITTELIJAT

Lähde: Suhdannekysely 2008, syksy

MAA- JA VESIRAKENNUSALAN NÄKYMÄT 2/2008

MVR – SUUNNITTELIJAT

Vaikka suhdannetilanne on heikentynyt hieman viime vuodesta, tilanne on edelleen kyselyn historian (1993 lähtien) parhaimpia. Nykyisen **suhdannetilanteen** koee vähintään hyvänä 50 prosenttia vastaajista (2007: 70%). Kukaan ei kokenut tilannetta välttäväksi tai heikkona syksyllä 2008.

Odotukset seuraavalle vuodelle (2009) ovat edelleen heikentyneet viime vuodesta. Saldoluku on heikentynyt viime vuoden -25:stä -35:een. Syksyllä 2008 vain reilu kymmenen prosenttia odottaa suhdannetilanteen paranevan 2009.

Laskutuksen kasvua vuodelle 2008 odottaa 61 prosenttia (2007: yli 70%) vastaajista ja 20 prosenttia (2007: 8%) ennakoi laskutuksen jäävän miinukselle. Laskutuksen muutosodotukset seuraavalle vuodelle ovat parantuneet hieman viime vuodesta. Vain noin 7 prosenttia (2007: 15%) ennakoi laskutuksen pienevän seuraavana vuotena. Toisaalta vain 53 prosenttia (2007: 75%) vastaajista odottaa kuitenkin laskutuksen kasvavan seuraavana vuonna.

Toiminnan **kannattavuus** on edelleen parantunut viime vuodesta. 53 prosenttia vastaajista pitää kannattavuutta hyvänä tai erinomaisena vuonna 2008. Vuonna 2009 arvioidaan kannattavuuden hieman heikkenevän vuoden 2008 tasosta. Saldoluku putoaakin +46:sta +29:ään. Hyvä suhdannetilanne jatkuu vuoden 2009 puolelle. Vaikka kannattavuus hieman heikkenee, vuodelle 2009 noin 43 prosenttia vastaajista odottaa edelleen kannattavuuden olevan vähintään hyvän (2007: 53%).

Syksyn 2008 kyselyn mukaan **laadunvarmistuksen** taso olisi heikentynyt hieman viime vuodesta. Ottaen huomioon otoskoon muuttuminen tilanne lienee todellisuudessa säilynyt vähintäänkin ennallaan. Suunnittelijoiden keskuudessa noin 80 prosentilla vastaajista on laatujärjestelmä käytössä (2007: 85%). Laatujärjestelmä on sertifioitu 67 prosentilla vastaajista.

Suunnittelun **hintatason** odotetaan kasvavan vuonna 2008 noin 1,5 prosenttia. Hintatason nousua odottaa 60 prosenttia vastaajista (2007: 70%, 2006:60%). Hintatason nousussa on taittumisen merkkejä, koska nousua odottavien määrä vähentynyt. Hintatason laskua vuodelle 2008 odottaa jo 20 prosenttia. Vuonna 2009 hintojen nousun ennakoidaan olevan pari prosenttia.

Kansainvälisten suunnittelutoimeksiantojen osuus suunnittelijoiden liikevaihdosta on vuonna 2008 noin 10 prosenttia (2007: 13%). Vuonna 2009 kansainvälisten tehtävien osuudeksi arvioidaan 13 prosentiksi liikevaihdosta. Kolmasosa suunnittelutoimistoista ilmoittaa panostavansa järjestelmällisesti kansainvälisten toimeksiantojen saamiseksi (2007: kolmannes).

Suunnittelijoiden **työntekijämäärän** arvioidaan kasvavan vuonna 2008 noin 8 prosenttia (2007: 7%). Syksyllä 2008 vastanneista suunnittelutoimistoista ei kukaan lomautanut henkilöstöä. Vuonna 2009 ennakoidaan työntekijämäärän kasvavan edelleen 5 prosenttia.

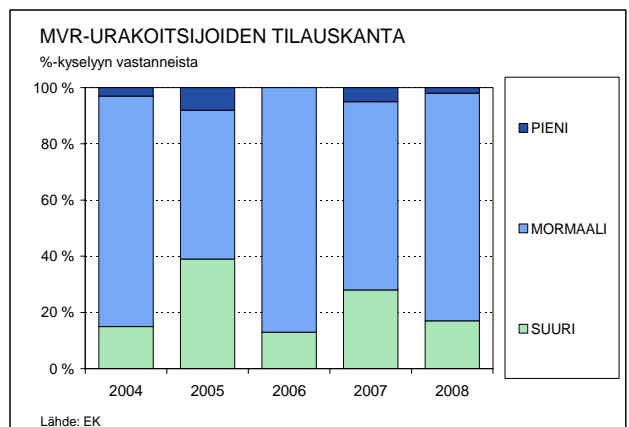
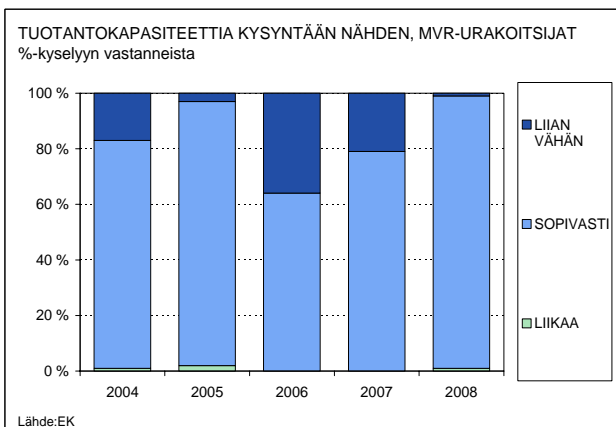
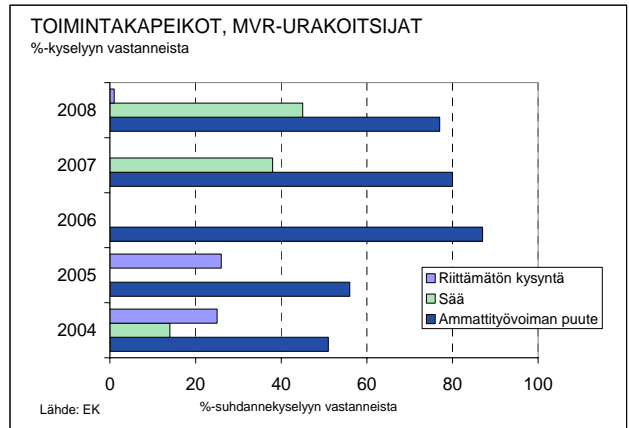
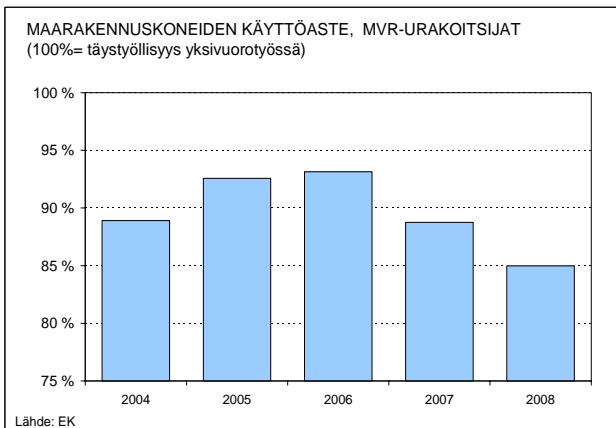
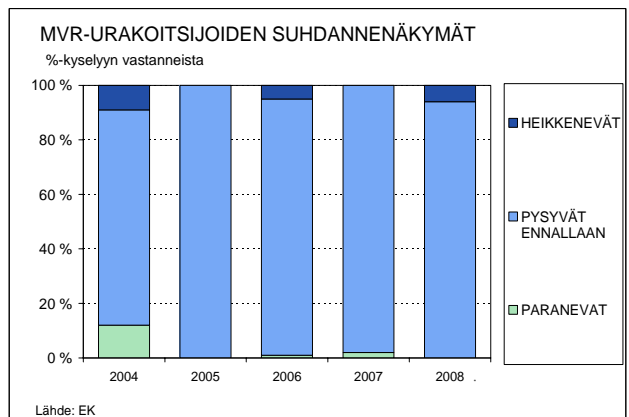
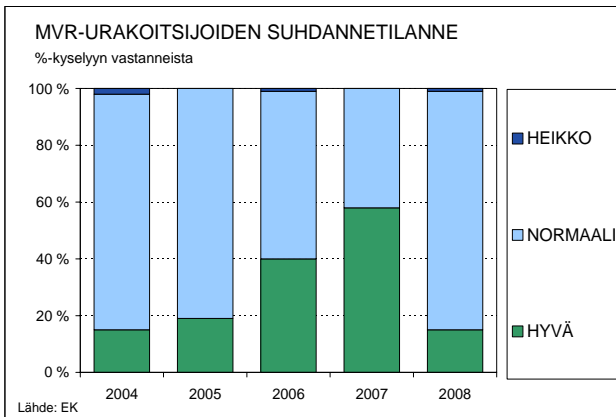
Infra-alan suunnittelijoiden yleisimmät **ongelmat syksyllä** 2008 (lähes 90% vastaajista) olivat projektivetäjäiden puute ja kireät aikataulut. Merkittävä ongelma on myös hintakilpailu. Korkea kustannustaso ja suunnittelijoiden puute ovat ongelmana noin 40-50 prosentille vastaajista.

Yleisimpänä ongelmana vuoteen 2012 nousee ammattitaitoisen työvoiman sekä kokenneiden projektinvetäjäiden ja asiantuntijoiden pula mm. eläköitymisen myötä. Kunnat kilpailevat samoista henkilöistä suunnittelusektorin kanssa. Kunnanvaltuustojen vaihtuminen vähentää 2009 tilausten määrää. Muita esille tuotuja haasteita olivat polttoaineen hinta ja lyhyet projektit (3-6kk).

Kyselyyn vastasi 17 maa- ja vesirakennusalan suunnittelutoimistoa, joiden yhteenlaskettu liikevaihto on 77 miljoonaa euroa vuonna 2008.

MAA- JA VESIRAKENNUSALAN NÄKYMÄT 2/2008

URAKOITSIJAT

Lähde: EK suhdannekysely 2008, syksy

MAA- JA VESIRAKENNUSALAN NÄKYMÄT 2/2008

URAKOITSIJAT

Urakoitsijoiden **suhdanne tilanne syksyllä 2008** on normaali. Vastaajien mukaan on palattu normaalille tasolle. Vastaajista 98 prosenttia ilmoittaa omaavansa töitä sopivasta ja vain yksi prosentti ilmoittaa töitä olevan liikaa. Suhdanne tilanne on jonkin verran heikentynyt viime vuodesta. Vastauksia tulkittaessa on muistettava, että mukaan on otettu suurten yritysten lisäksi myös keskisuuria ja pieniä yrityksiä.

Syksyn 2008 näkee tilanteen pysyvän edelleen normaalina 94 prosenttia, kukaan ei ennakoil tilanteen paranevan ja 6 prosenttia näkee heikkenemisen merkkejä.

Kapasiteetin käyttöaste oli loppukesällä normaali kesäkaudelle (85 prosenttia) ja on laskenut syksyllä edelleen 8 prosenttiyksikköä.

Alaa vaivaa polttoainekustannusten voimakas nousu öljyn hinnan ollessa korkealla. Syksyllä 2008 raakaöljyn hinta on hieman laskenut kevään korkeista lukemista. Ongelmana on siirtää kustannusnousut asiakashintoihin.

Tilaukanta verrattuna vastaavan ajan normaaliin on 85 prosentilla ennallaan. Vain 12 prosentilla tilaukanta on normaalia parempi ja vain 2 prosentilla ajankohdan normaalia huonompi. Vientitilaukanta on normaali 82 vastaajista ja huonompi 18 prosentilla vastaajista. Yhdelläkään yrityksellä vientiurakat eivät olleet normaalia poikkeavasti mittavampia. Syksyllä 2008 vientitilausten odotetaan vähenevän.

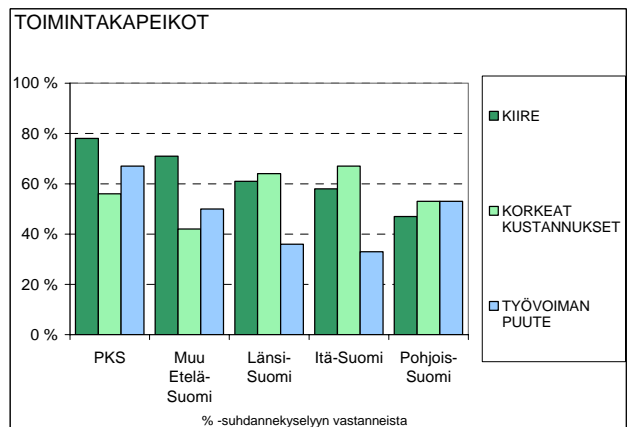
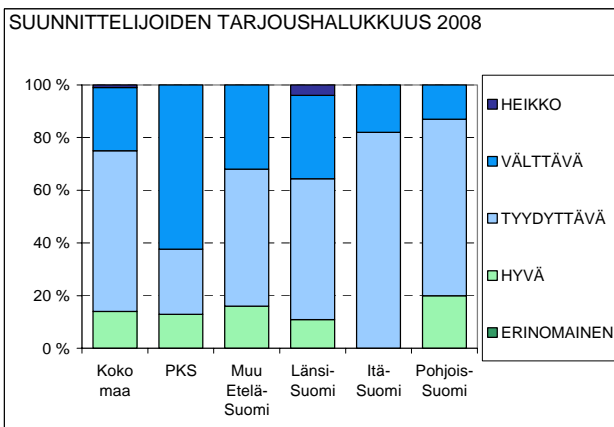
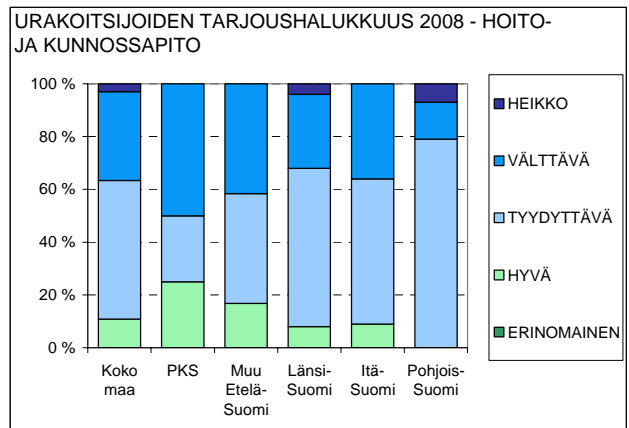
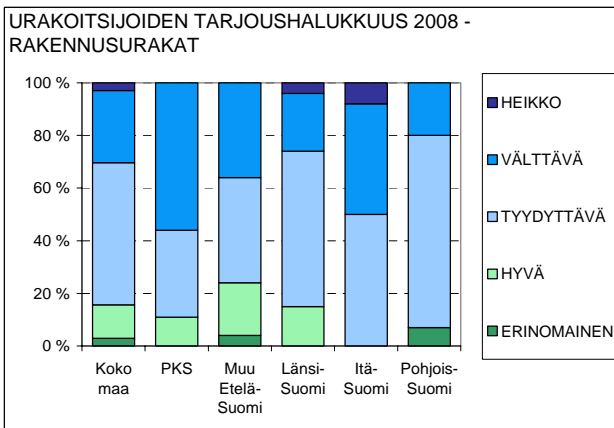
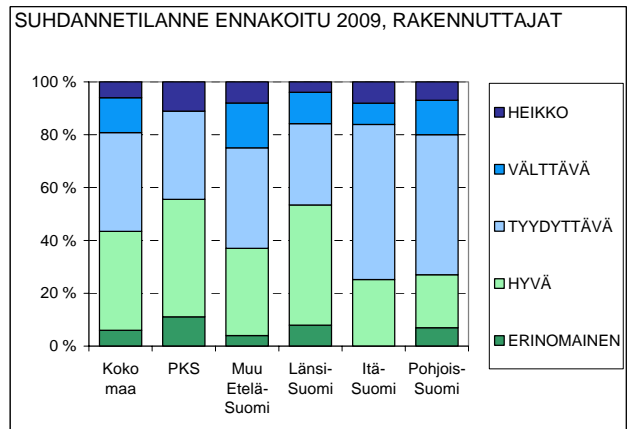
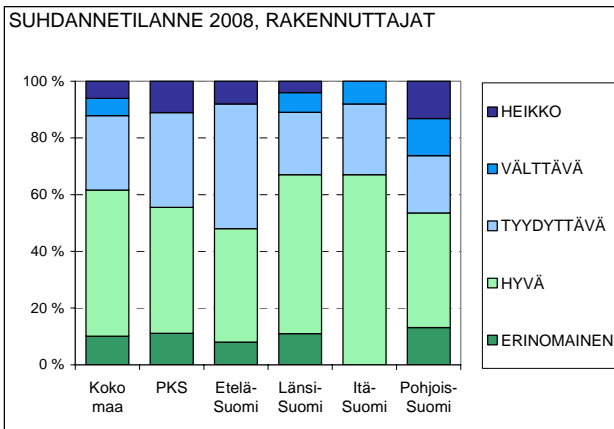
Tuotantokapeikkona korostuu edelleen ammattityövoiman puute, vaikka tilanne onkin helpottunut vuodesta 2006 jonkin verran. Uudeksi isoksi ongelmaksi on noussut sää.

Urakoiden myyntihintojen odottaa säilyvän ennallaan 36 prosentilla yrityksistä ja kasvavan 53 prosentilla vastaajista. Urakkahinnat ovat nousseet panoskustannusten nousun takia.

EK:n kyselyyn 2008 vastasi 27 maarakennusalan yritystä. Vastanneiden palveluksessa oli yhteensä noin 3286 työntekijää. Yritysten vuosilaskutus oli yhteensä noin 700 milj. euroa

MAA- JA VESIRAKENNUSALAN NÄKYMÄT 2/2008

ALUEELLINEN TILANNE

Lähde: Suhdannekysely 2008, syyskuu

MAA- JA VESIRAKENNUSALAN NÄKYMÄT 2/2008

ALUEELLINEN TILANNE

Ensimmäistä kertaa aineistosta selvitettiin alueelliset erot. Samalla paljastui kuinka paljon koko Suomen keskiarvotiedot hukkaavat alueellisia eroja suhdannetilanteesta.

Suhdannetilanne saldoluulla mitattuna on Suomessa 2008 hyvä. Syksyllä 2008 paras suhdannetilanne on Länsi-(saldoluku 57) ja Itä-Suomessa (59). Muita alueita heikompi tilanne on pääkaupunkiseudun ulkopuolella Etelä-Suomessa (33) ja Pohjois-Suomessa (27).

Tilanteeseen vaikuttaa suurten hankkeiden sijoittuminen alueellisesti. Pääkaupunkiseudulla on useita isoja hankkeita käynnissä kuten Keski-Pasilan ratajärjestelyt, Ilmalan rata-piha, Vt100 Hakamäentie, Kehä I parantaminen, lukuisat tunnelityöt Helsingin keskustassa sekä Vuosaaren satamatyöt liikennejärjestelyineen.

Etelä-Suomessa ovat käynnissä ratatyö Lah-ti–Luumäki, Vaalimaan rekkaparkki ja Vt6 Lappeenranta–Imatra välillä sekä Turun seudun tekopohjavesihanke. E18 Lohja–Muurla työt ovat päättymässä.

Muualla Suomessa hankkeita on käynnissä vähemmän. Länsi-Suomessa käynnissä on Vt2 välille Vihti–Pori ja rata välille Seinäjoki–Oulu. Tampereen läntisen kehän työ ovat päättymässä. Itä-Suomessa isoja hankkeita ovat Talvivaaran kaivos Hankkeen perustamistyöt ja Pohjois-Suomessa vt4 Kemin kohta.

Näkymät vuodelle 2009 heikkenevät tarkastelluista alueista kaikilla muilla paitsi pääkaupunkiseudulla, missä näkymät vuodelle 2009 säilyvät hyvänä (saldoluku 44->44). Uusia suuria hankkeita on käynnistymässä useita nykyisten päättyvien tilalle. Mm. suunnitteilla on länsi metro ja kehärata.

Etelä-Suomessa E18 valmistuu ja Pohjois-Suomessa Vt4 Kemin kohta on valmistumassa eikä uusia isoja hankkeita ole välittömästi käynnistymässä. Itä-Suomen heikkeneviä näkymiä ei voi perustella isojen hankkeiden päättymisellä. Alueelle on käynnistymässä 2008–2009 mm. Vt14 Savonlinna, Vt6 Joensuu ja Vt5 Lusi–Mikkeli. Isot hankkeet käyn-

nistyvät usein viiveellä mikä selittäisi 2009 väliaikaista tilanteen heikkenemistä. Hankkeiden rakentamisen painopiste on pääasiassa vasta 2010 puolella Itä-Suomessa.

Alueelliseen tilanteeseen vaikuttaa myös energiasektorin vilkas maakaasuputkien rakentaminen. Maakaasuputken rakentaminen länsirannikolle on toteutumassa. Suunnitelmissa on Baltian maakaasuverkoston kytkeminen Suomen verkostoon Suomen lahden poikki. Lisäksi pääkaupunkiseudulle tulee lisää kapasiteettia maakaasun runkolinjaan. Sähkönsiirtoverkostoissa uusitaan useita vanhoja linjoja. Lisäksi suunnitteilla ovat 6. ja 7. ydinvoimala. Kuntien katu- ja vesihuollon investoinnit ovat korkealla kuntien verotulojen kasvun myötä. Asuntotuotannon supistuminen 2008 ja 2009 vähentää osaltaan kadunrakentamista ja vesihuoltoverkoston rakentamista.

Urakoitsijoiden tarjoushalukkuudessa 2008 näkyy selvästi pääkaupunkiseudun (saldoluku -45) ja Itä-Suomen (-50) usean alkavan urakan vaikutus saldoluukuun. Muilla alueilla ei ole vastaavaa määrää hankkeita liikkeellä ja urakoitsijoiden tarjoushalukkuus onkin saldoluulla mitattuna paljon korkeampi eli suuruutta (-9)–(-13). Urakoitsijoita on perinteisesti kiinnostaneet rakennusurakat hoidon alueurakoita enemmän. Tilanne jatkuu edelleen samanlaisena suuressa osassa Suomea. Poikkeuksena tästä ovat em. rakennusurakoiden alhainen tarjoushalukkuus pääkaupunkiseudulla ja Itä-Suomessa.

Vuonna 2009 ennakoidaan kaikilla alueilla urakoitsijoiden rakennusurakoiden ja hoidon urakoiden tarjoushalukkuuden paranevan. Urakoiden hintatasossa kaikilla alueilla arvioidaan huipun saavutetun vuonna 2008 ja 2009 hinnat lähtevät laskuun.

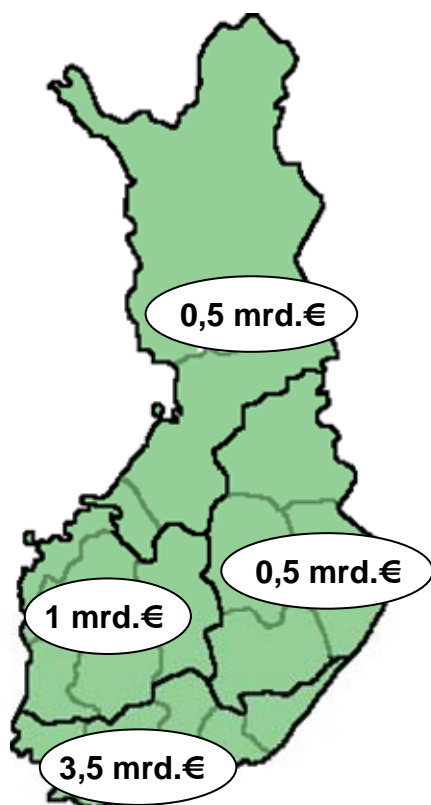
Suunnittelijoiden tarjoushalukkuus on 2008 alimmillaan pääkaupunkiseudulla, saldoluku –50. Muilla alueilla suunnittelijoiden tarjoushalukkuus on kertaluokkaa parempi eli tasolla Länsi-Suomen -24:stä Pohjois-Suomen +7:ään.

MAA- JA VESIRAKENNUSALAN NÄKYMÄT 2/2008

ALUEELLINEN TILANNE

Tämä ilmiö näkyy myös suunnittelijoiden vastauksissa, missä muun kuin Etelä-Suomen osalta vastanneet ilmoittavat ongelmaksi lyhyen tilauskannan. Etelä-Suomessa heikkoa kysyntää kompensoidaan aktiivisella kansainvälisten toimeksiantojen hankkimisella.

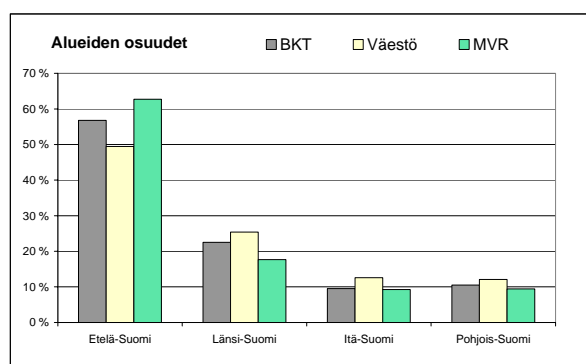
Vaikka tänä päivänä suunnittelutoimistot tekevät töitä oman alueen lisäksi muualla Suomessa, paikallinen rakentamisen tilanne vaikuttaa voimakkaasti tarjoushalukkuuteen. Vuonna 2009 odotetaan tarjoushalukkuuden paranevan kaikilla alueilla. Suunnittelun hintatason odotetaan vuonna 2009 nousevan pääkaupunkiseudulla ja Pohjois-Suomessa, muilla alueilla odotetaan hintojen laskevan.

Toimintakapeikoista alueellisesti selkeimmin erottuivat kiire ja työvoiman puute. Pääkaupunkiseudulla on kovin kiire eli lähes (80% vastaajista) ja työvoiman puute (67% vastaajista). Työvoiman puutteesta kärsitään myös muilla alueilla (33–55% vastaajista). Työvoiman vaihtuvuuden haitta on korkein pääkaupunkiseudulla, 33% ja Etelä-Suomessa 30%. Muilla alueilla vaihtuvuus haittasi vain 3–13%. Työvoiman puutettakin selkeämmin alueet yhdistää korkea kustannustaso, jonka mainitsi ongelmaksi 45–67% vastaajista.

Ympäristöasiat ja -luvut haittasivat kaikilla alueilla 22–27% vastaajista. Kilpailun puute haittasi eniten Pohjois-Suomea 42% kun muilla alueilla haitta oli vain 10–28% välillä. Samoin organisaatiouudistukset, kausivaihtelut ja rahoituksen puute haittasivat eniten Pohjois-Suomessa.

Maa- ja vesirakentamisesta yli 60 prosenttia sijoittuu Etelä-Suomeen ja yli 20 prosenttia Länsi-Suomeen. Jäljelle jäävän osuuden jakavat tasan Itä-Suomi ja Pohjois-Suomi. Maa- ja vesirakentaminen painottuu taloutta ja väestöä enemmän eteläiseen Suomeen.

MAA- JA VESIRAKENNUSALAN NÄKYMÄT 2/2008

YHTEENVETO

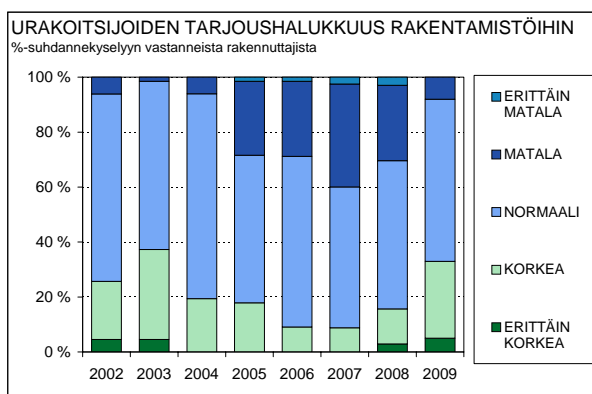
Kansainvälisen talouden odotuksia vuosille 2008 ja 2009 leimaa epävarmuus. Talouden kasvu jatkuu, mutta selvästi heikompana kuin edellisvuosina. Suomen vuosien 2008 ja 2009 bkt-kasvuennusteet ovat 1,5–2,5 prosenttia, mikä on normaalia euroalueen tasoa.

Infrarakentaminen kasvaa vuonna 2008 kaikkien sektoreiden yhteisvaikutuksesta. Erityisesti reippaasti lisääntyvät ratainvestoinnit, joiden volyymi kasvaa myös 2009.

Kiintein hinnoin mitattuna infrainvestoinnit kasvavat 4 prosenttia ja kunnossapito prosentin vuonna 2008. Sekä maa- että talonrakennuskustannusten nousuvauhti on indeksien mukaan kiihtynyt 2008. Tämä merkitsee sitä, että kustannusnousu (+9,6%) syö määrärahan nousun kasvun.

Suhdannekäänne näkyy suunnittelutoimistoissa. Enää ei ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta pidetä alan vakavimpana ongelmana. Suunnittelijoilla ja rakennuttajilla suurin ongelma on kireistä aikatauluista johtuva kiire. Urakoitsijoita vaivaa edelleen ammattitaitoisen työvoiman puute.

Rakennuttajien suhdannetilanne on barometrihistorian paras. Toimintaympäristön epävarmuus näkyy siinä, että suhdanteiden heikkenemiseen uskoo entistä useampi vastaaja. Urakoitsijoiden tarjoushalukkuus on kasvanut ja hintatason ennakoitaan normalisoituvan 2009.

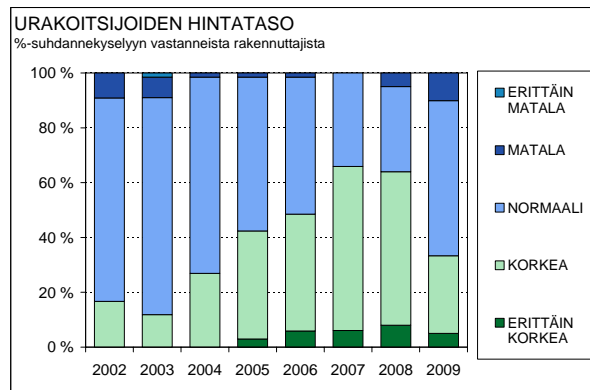
Rakennuttajien (kunta+valtio+yrietykset) uudisrakennustöistä tekevät vuonna 2008 yksityiset 62 prosenttia ja kunnossapitotöistä noin 46 prosenttia. Työntekijämäärän arvioidaan kasvavan vuonna 2008 aavistuksen verran. Alan ongelmina korostuvat kiire ja korkea kustannustaso.

Suunnittelijoista puolet kokee syksyn 2008 suhdanteen erinomaiseksi, puolet tyydyttäväksi. Erinomaiseksi suhdannetilanteen kokevien määrä on lisääntynyt merkittävästi.

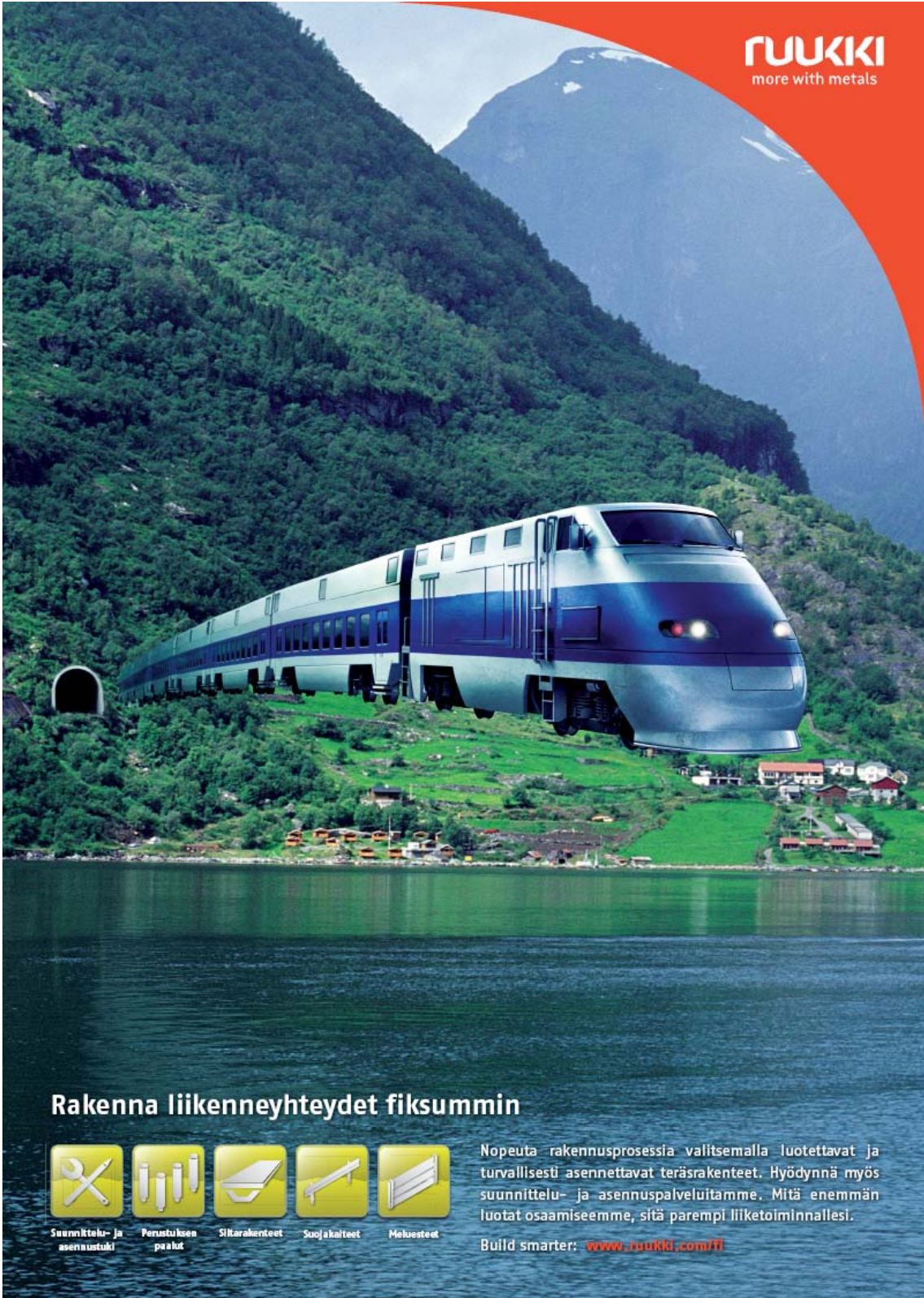
Suunnittelijoiden suhdanneodotukset vuodelle 2009 ovat heikentyneet. Saldoluku on laskeutunut vuoden aikana -8:sta -24:än. Suunnittelijoiden työntekijämäärä kasvaa tänä vuonna 8 prosenttia ja ensi vuonna työvoima kasvaa noin 5 prosenttia. Suurimpina ongelmina nähdään kireät aikataulut, projektivetäjäiden puute ja hintakilpailu.

Urakoitsijoiden suhdannetilanne on heikentynyt vuodesta 2007 merkittävästi. Tilauskanta on kaikilla kyselyyn vastanneilla yrityksillä vähintään normaali. Tilausten turvaama työ- kanta on vähentynyt 5,5 kuukauteen.

Valtaosa urakoitsijoista näkee urakkahintojen nousevan jatkossa panoskustannusten takia. Maarakennuskustannusten nousuvauhti on ollut noin 9 prosenttia vuodessa. Tuotantokapeikoista ammattityövoiman puute on edelleen pahin. Myös sää on osoittautunut tuotantoa haittaavaksi tekijäksi.

RUUKKI
more with metals

Rakenna liikenneyhteydet fiksummin

Suunnittelu- ja
asennustyöt

Perustuksen
paakut

SIKarakenteet

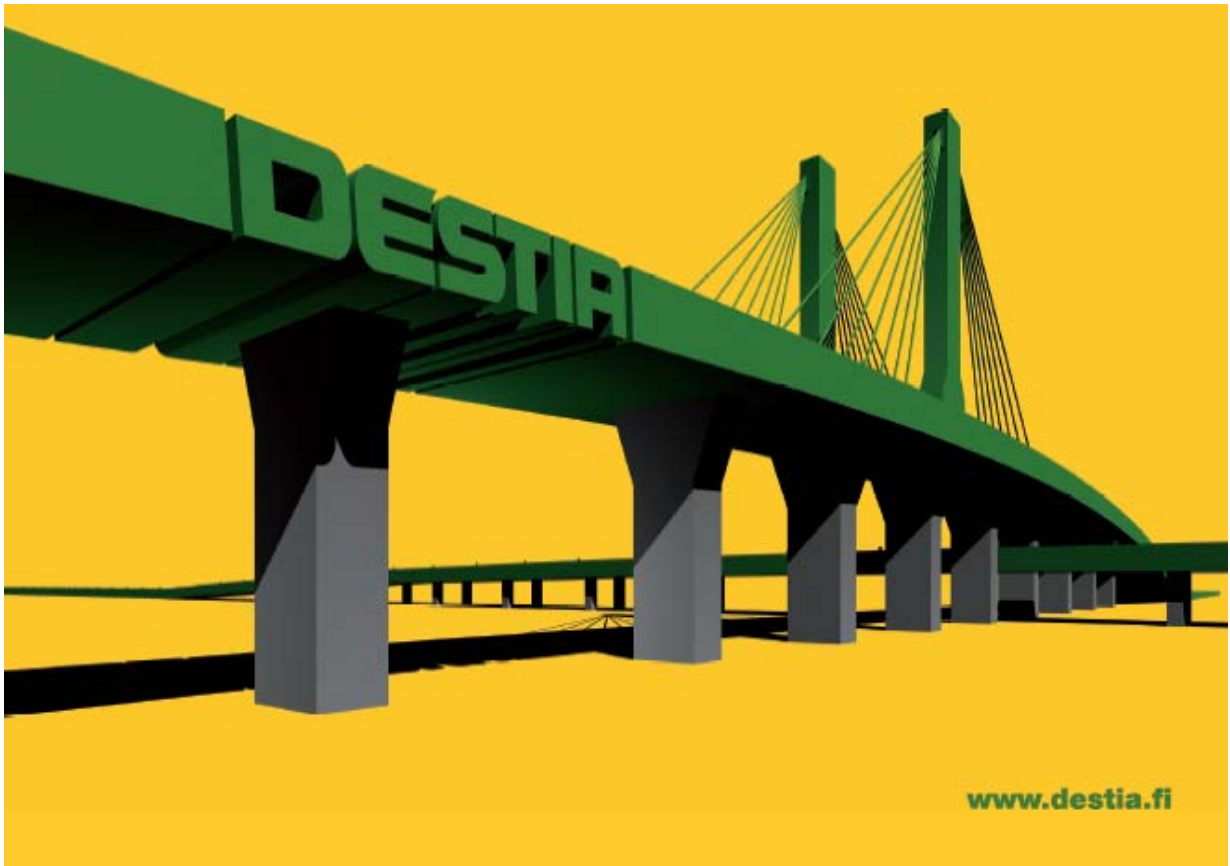
Suojakaiteet

Meluesteet

Nopeuta rakennusprosessia valitsemalla luotettavat ja turvallisesti asennettavat teräsrakenteet. Hyödynnä myös suunnittelu- ja asennuspalveluitamme. Mitä enemmän luotat osaamiseemme, sitä parempi liiketoiminnallesi.

Build smarter: www.ruukki.com/fi

www.destia.fi

INFRA

**Yhdessä
yhteiskuntaa
rakentaen**

www.infrary.fi/jasenhakupalvelu

Knowledge taking people further--

Elinympäristömme parhaaksi---

Tuotamme infrastruktuurin ja ympäristön suunnitteluun, rakentamiseen ja ylläpitoon, teollisuuteen ja energiaan sekä talonrakennukseen liittyviä asiantuntijapalveluita.

RAMBOLL

www.ramboll.fi

RIL julkaisee ja kouluttaa

INFRARAKENTAJALLE

Julkaisuja

- ◊ RIL 165 Liikenne ja väylät I ja II –käsikirjat
- ◊ RIL 236 Satamarakenteiden kunnonhallinta
- ◊ RIL 234 Pihojen pohja- ja päälyysrakenteet
- ◊ RIL 233 Maanalaisten tilojen paloturvallisuussuunnittelu
- ◊ RIL 231 Infrarakentamisen kustannushallinta
- ◊ RIL 230 Pienpaalutusohje
- ◊ RIL 223 Lyöntipaalutusohje
- ◊ RIL 126 Rakennuspohjan ja tonttialueen kulvatus
- ◊ Eurokoodien suunnitteluohjeet

Koulutusta

- ◊ Infrarakentamisen kustannushallinnan valmennusohjelma
- ◊ Infrarakentamisen työmaainsinöörin koulutusohjelma
- ◊ Infran uudet nimikkeistöt ja laatuvaatimukset
- ◊ Infrahankkeiden projektipäällikkö
- ◊ Satamarakennepäivät
- ◊ Sopimustekniikan koulutusta: mm. YSE ja Fdic

Lisätiedot, ilmoittautumiset ja tilaukset
Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL, www.ril.fi > Koulutus > Julkaisut

MANK ry:n jäsenyhteisöt 2008

Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry
Geologian tutkimuskeskus
Ilmailulaitos Finavia
Infra ry
Koneyrittäjien liitto ry
Kuljetuskeskusten Liitto ry
Merenkululaitos
Rakennusinsinöörit ja arkkitehdit RIA ry
Rakennusliitto ry
Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL
Rakennusteollisuus RT ry
Ratahallintokeskus
Suomen geoteknillinen yhdistys ry
Suomen Kuntaliitto
Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry
Suomen ympäristökeskus
Suunnittelu- ja Konsulttitoimistojen Liitto SKOL ry
Tampereen teknillinen yliopisto
Teknillinen korkeakoulu
Tiehallinto
Valtion teknillinen tutkimuskeskus VTT
Oy VR-Rata Ab

Edustaja

Martti Tieaho
Ossi Ikävalko
Henri Hansson
Timo Kohtamäki
Kari Happonen
Pauli Hautala
Keijo Kostainen
Tapio Mettänen
Matti Korhonen
Pekka Säkkinen
Reijo S. Lehtinen
Kari Ruohonen
Tarmo Tarkkio
Leena Karessuo
Jari Pietilä
Helena Soimakallio
Ari Strandman
Timo Myllys
Pauli Kolisoja
Jarkko Valtonen
Pekka Jokela
Pekka Pajakkala
Harry Harjula

Varaedustaja

Jani Saarinen
Petri Lintinen
Pekka Nielikäinen
Tero Kiviniemi
Ari Pihlajavaara
Hannu Liimatainen
Risto Lång
Juhani Hyytiäinen
Reino Salonen
Arto Savonen
Martti Kärkkäinen
Harri Yli-Villamo
Simo Hoikkala
Jussi Kauppi
Tuomo Heinonen
Teemu Vehmaskoski
Markku Maunula
Kimmo Fischer
Tim Länsivaara
Juha-Matti Junnonen
Mauri Pukkila
Jouko Törnqvist
Jouni Kekäle

MANK ry

Puheenjohtaja
Johtaja Aulis Nironen
Tiehallinto
PL 33
00521 Helsinki
puh 020 422 2042

Hallituksen puheenjohtaja
Yksikön päällikkö Harri Yli-Villamo
Ratahallintokeskus
PL 185
00101 Helsinki
puh 020 751 5040

**LVM
YHTEYSTIEDOT**

Mikko Ojajärvi
Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31
0023 Valtioneuvosto
puh (09) 1602 8574

Maarakennusalan neuvottelukunta

Maarakennusalan neuvottelukunta MANK ry on maarakennusalan yhteisöjen ja yritysten valtakunnallinen yhteistyöelin. Se työskentelee alan toimintaedellytysten ja kehityksen edistämiseksi.

MANK ry:n toiminnan keskeisiä kohtia ovat:

- alan keskustelufoorumina ja taustaorganisaationa toimiminen
- alan volyyymiin ja suhdanteisiin vaikuttaminen
- alan tutkimus- ja kehitystoiminnan edistäminen ja jatkuvan kehityksen takaaminen
- kestävän kehityksen periaatteita tukevan maarakennuskäytännön vakiinnuttaminen
- alan koulutustoimintaan vaikuttaminen

MANK ry:n toimintamuotoja ovat:

- Järjestää vuosittain erityisen käsittelemään keskeisiä ajankohtaisia kysymyksiä ja ottamaan niihin kantaa. Tilaisuus on tarkoitettu alan vaikuttajille.
- Ottaa julkisesti kantaa alan toimintaedellytyksiin vaikuttaviin asioihin.
- Antaa lausuntoja alan viranomaispäätöksistä yms. kysymyksistä.
- Käynnistää tutkimus- ja kehityshankkeita.
- Järjestää teematilaisuuksia ja organisoii yhteistyöryhmiä käsittelemään ajankohtaisia asioita.
- Informoi säännöllisesti laajaa vaikuttajajenkilöiden joukkoa alan kysymyksistä ja omasta toiminnastaan.
- Jakaa vuosittain tunnustuspalkinnon merkittävästä kehitystoiminnasta alan arvostuksen kohottamiseksi.

MANK on perustettu 1985 ja sen jäsenenä on 24 laajasti alan julkisia ja yksityisiä rakennuttajia, urakoitsijoita, suunnittelijoita, kauppaa, tutkimusta ja koulutusta sekä teknistä henkilöstöä edustavaa yhteisöä.

